

Možne oblike šolanja in usposabljanja za ta poklic

Za opravljanje poklica prevajalca se zahteva VII. stopnja izobrazbe. Pri nas do zdaj ni bilo študija, ki bi posameznika izobrazil za poklic prevajalca/prevajalke. V šolskem letu 1997/98 je začel delati Oddelek za prevajanje in tolmačenje pri Filozofski fakulteti v Ljubljani in leta 2002 že lahko pričakujemo prve diplomante, do leta 2010 pa tolmače in prevajalce, ki bodo izenačeni z diplomanti na tržaški ali graški univerzi, kjer je do zdaj obstajal najbližji specializirani študij prevajalstva in tolmačenja. Književno prevajanje navadno opravljajo diplomanti jezikovnih smeri na filozofski fakulteti. Pri strokovnem prevajanju pa so zastopani tudi diplomanti drugih visokih in višjih šol s področja naravoslovja, tehnike, medicine, ekonomije, prava itd., ki imajo potrebna jezikovna znanja in sposobnost izražanja. Izpopolnjevanje: potovanja v tujino, branje tujih časopisov, strokovne literature.

Delovne razmere

Prevajalec svoje delo večinoma opravlja v zaprtem prostoru in pretežno sede. Navadno dela sam in le redko v skupini. Tolmači svoje delo opravljajo v javnih prostorih, v stalnem stiku s stranko/strankami. Delo zaposlenega prevajalca je vezano na delovni čas, občasno je treba nujne prevode opraviti tudi zunaj de-

lovnega časa. Delo samostojnih prevajalcev ni časovno točno določeno in je odvisno od rokov, težavnosti besedil, potrebnega raziskovanja terminologije, npr. v knjižnicah, z obiski različnih ustanov itd.

Nevarnosti, možne poškodbe pri delu in zaščita pred tem

Največja nevarnost za prevajalce so zaradi pretežno sedečega dela okvare hrbtenice in s tem povezane nevšečnosti. Pred tem se je mogoče zavarovati oz. si položaj olajšati s pravilno izbranim stolom in mizo.

Možnosti zaposlovanja

Prevajalci se lahko zaposlijo v srednje velikih in velikih podjetjih (v gospodarstvu), državni upravi, prevajalskih podjetjih, založbah itd. Kot samostojni prevajalci delajo za naročnike z vseh teh področij, pa tudi za fizične osebe.

Zasluzek

Zasluzek zaposlenih prevajalcev določa kolektivna pogodba. Za samostojne prevajalce društvo prevajalcev izdaja priporočila glede cene prevoda za obračunsko ali avtorsko stran, ta pa je postavljena tako, da ob upoštevanju povprečne zmogljivosti prevajalca na mesec omogoča zaslužek, ki je približno primerljiv z zaslužkom zaposlenih prevajalcev.

Sergio Viaggio

Ali sme tolmač izboljšati izvirnik?

Povzetek

Prevajalec/tolmač se občasno znajde v položaju, ko ugotovi, da je izvirnik slab. Avtor meni, da prevajalec/tolmač takrat ne le *sme*, temveč *mora* storiti največ, kar more – torej *mora* biti prevod boljši od izvirnika.

Summary

The translator/interpreter often finds him/herself in a situation, when (s)he discovers that the original text or speech has faults. The author's opinion is that the translator/interpreter in such a case not only *may* but *must* be as good as (s)he can, and also has the right to improve the original.

Pogosto naletimo na vprašanje, ali sme tolmač (ali prevajalec) izboljšati izvirnik. Zdi se, da gre v bistvu za vprašanje norm¹ – za sklop vedenjskih pravil, ki »jih je kaka skupnost sprejela kot model ali standard zaželenega vedenja« (Chesterman, 1993, str. 4). Po Chestermanu razlikujemo dva širša razreda norm: norme za izvajanje, ki se nanašajo na metode in procese, in norme za izdelek, ki se nanašajo na obliko in končne učinke procesov. Uporabniki tolmačenj in prevodov imajo neka pričakovanja glede končnega izdelka. Tem pričakovanjem pravimo *norme pričakovanj*, tolmače in prevajalce pa h končnemu izdelku vodijo določena načela. Pravimo, da gre za *poklicne oz. strokovne norme*. V vsakem poklicu obstajajo norme, podrejene normam pričakovanj. Razlika med prevajanjem/tolmačenjem in drugimi, bolj uveljavljenimi poklici je, da norme pričakovanj temeljijo na poklicnih normah, kar z drugimi besedami pomeni, da bolnik nikoli ne bo dvomil o tem, ali je prav, da mu kirurg amputira nogo, če je to v danih okoliščinah najboljša možnost. Zdravnik torej vedno naredi tisto, kar je za bolnika najboljše. Zakaj potemtakem uporabnik (ali, kot se pogosto zgodi, tudi prevajalci/tolmači sami) ne bi dal jezikovnemu posredovalcu – tolmaču – »pravice«, da izboljša ali se kako drugače »vmeša« v izvirnik, če je to v danih okoliščinah najboljša možnost? To pomeni, da bo vedno naredil, kar je najboljše za dva sogovornika (ali skupino sogovornikov), z namenom, da bi bila komunikacija čim učinkovitejša.

Po mojem je odgovor družbenozgodovinske

narave. Zdravniki (pa tudi arhitekti, inženirji in drugi) so si pridobili ugled strokovnjakov na svojem področju z znanstvenoteoretičnim in praktičnim delom. S tem so hkrati pridobili zaupanje uporabnikov svojih storitev, v najslabšem primeru jim dovolijo podvomiti o pravilnosti svojega ravnanja. To pa jim ni uspelo z zvito in bleščečo propagando niti to ne pomeni, da so inteligentnejši od drugih. Uspešno jim je, ker so si stoletja pridobivali vedno boljše in temeljitejše znanje s svojega področja in ga uspešno prelili v prakso. Njihova znanstvena usposobljenost (teoretično ali *pojasnjevalno* znanje – *vemo, da je*) oblikuje njihovo delo in vpliva nanj (na njihovo praktično, *postopkovno* znanje – *vemo, kako*) ter mu hkrati zagotavlja veljavnost. Najočitnejša družbena posledica vsega tega je, da so njihovi nazivi priznani in zaščiteni, hkrati pa prek svojih strokovnih organizacij lahko usmerjajo svoje delo.

Prevajalcem in tolmačem še ni uspelo razviti teoretične podlage za svoje delo, s čimer bi sebi in stroki omogočili pridobitev takega ugleda, kot ga imajo drugi poklici. Zato so prepuščeni na milost in nemilost uporabnikom veliko bolj kot ljudje v drugih strokah. Vzrok za to je po mojem objektivna ranljivost. Četudi so navadno prevajalci in tolmači jezikovno in tematsko ustrezno podkovani in pomen (v glavnem semantični) pravilno prevedejo, imajo oboji, prevajalci in tolmači, večinoma prešibko pojasnjevalno znanje, da bi z njim oblikovali in zagotovili sporočilno veljavnost prevoda oziroma izpolnili svojo metalingvistično nalogo. Ta pa je zagotoviti sporočanje ne le prek jezika, ampak, to je zelo pogosto, navkljub jeziku. Prav na metalingvistični oziroma sporočilni ravni (posredovalče-

¹ Vse razlage norm, ki jih omenjam v članku, so v celoti povzete po Chestermanovem začetnem delu, 1991.

vi najvišji instanci) se pojavi vprašanje, ali ima tolmač/prevajalec »pravico«, da izboljša izvirnik ali se kako drugače »vmeša« vanj. Sam menim (in z mano vred večina prevajalcev), da so lingvistične, terminološke, stilistične, retorične, kulturne in druge priredbe izvirnika, kar sklene sporočilni krog med pošiljateljem in sprejemnikom, ne le »pravica« ali »dolžnost«, temveč neizogibna nujnost. Nemogoče je zagotoviti, da bo sprejemnik razumel smisel pošiljateljevega sporočila enako kot pošiljatelj sam, če prevajalec vsaj delno ne priredi izvirnika na vseh ravneh. Zato se ne smemo vprašati, ali sme tolmač *upravičeno* smiselno izboljšati izvirnik, ampak do katere stopnje in v katerih okoliščinah sme to storiti, ne da bi pri tem prestopil meje tega, kar je Nord, 1991, imenoval lojalnost (s tem, ko ne ponavlja govorčevega tujega naglasa ali govornih napak, ko popravlja sintaktične in druge napake, hkrati že izboljšuje izvirnik in zanjima me, kateri tolmač bi si upal jecljati ali sesljati, če jeclja ali seslja človek, katerega govor prevaja!). Ko govorim o tem, do katere stopnje in kaj lahko priredimo, se dotaknem deontologije in na problem lahko tako začnemo gledati s stališča norm.

Kdaj in do katere stopnje je torej izboljšava ali priredba upravičena? Odgovor je lahko utemeljen le na najtemeljitejšem znanju, ki je na voljo o empiričnih pravilih, objektivno veljavnih za komuniciranje oziroma sporočanje. Zato vrsta pojasnjevalnega znanja, zaradi katerega vemo, kdaj in kako moramo prilagoditi izvirnik, in postopkovno znanje, s katerim naredimo najboljši možni sporočilni izdelek v danih okoliščinah, sežeta daleč nad jezikovno in tematsko usposobljenost, ki jo večina strokovnjakov priznava za zadostno. Če nimamo tovrstne pojasnjevalne opore, nam pri delu ne pomaga niti najboljša intuicija, saj poklicne norme ne temeljijo na najboljšem znanstveno utemeljenem znanju, ki je na voljo o bistvu fenomena, to pa ponovno ni le golo prenašanje pomena, ampak posredovano medjezikovno

in medkulturno sporočanje. Prav to in ne kaka muha, intuicija ali birokratsko štuljenje nepoučenih mora biti trdna in večna podlaga naših poklicnih oziroma strokovnih norm. Posredovalci morajo izobraževati svoje stranke na enak način, kot to počnejo zdravniki z bolniki (in upravo): ne več ne manj.

Na žalost pa posredovalcem to vse do danes še ni uspelo, zato so norme pričakovanj večinoma naivne. Uporabniki radi verjamejo, da vedo vsaj toliko, če ne še več, kot posredovalec (kar je včasih na žalost celo res). Ker ne poznajo podrejene vloge jezika v sporočanju in niti najosnovnejših pravil medjezikovnega prenosa, pogosto pričakujejo od tolmača, še posebej, če ga imajo v oblasti, da bo prevajal »besedo za besedo«. To je nekako tako kot plemenski poglavar iz cenenega filma, ki hoče, da mu zdravnik, ki je pravkar doživel brodolom, reši umirajočo hčer, hkrati pa mu ne pusti, da bi ji dal injekcijo, kaj šele, da bi ji odstranil tumor. Mi, ki smo izobražena publika, se smejimo tem grobim divjakom in njihovi pristrčni ali grozeči nevednosti, doktorja pa pogosto nataknejo na kol. Tako kot zdravnik tudi tolmač vzroke za svoje strokovno ravnanje oziroma za poklicne norme, ki stojijo za njim, uporabniku težko razloži tako, da bi jih ta razumel in sprejel. Drugače od zdravnika tolmač za tako stanje pogosto ne more kriviti uporabnika (od njega pravzaprav ne moremo pričakovati drugega), ampak samega sebe. Kadar pa lahko izrazi svoje pojasnjevalno znanje, na katerem temelji njegovo postopkovno znanje, ko torej lahko utemelji svoje delo s teoretičnim pojasnilom, lahko prav tako ustrezno brani svoje znanstveno razvite možnosti kot katerikoli drug strokovnjak.²

Tolmač (najsi prevaja na simpozijih ali srečanjih, simultano ali konsekutivno), ki je nujno potreben za medjezikovno in medkulturno posredovanje in ki bi moral biti hkrati tudi strokovnjak na svojem področju, je tam zato, da sporazumevanje nemoteno teče, in ne sme samo brezbrizno stati ob strani ali biti celo v

napoto. Z deontološkega vidika je poklicno odgovoren obema sogovornikoma (ali skupinama sogovornikov) in tudi tistemu, ki ga je najel za tolmačenje. Ta odgovornost zajema precej več kot le golo dešifriranje semantičnih vzorcev enega jezika in prenašanje teh v drug jezik. Zato je lojalnost sogovornikom(a) veliko pomembnejša od popolne zvestobe ustnemu ali pisnemu izvirniku. Vendar tudi tolmači/prevajalci z razvito intuicijo ne uvidijo in niso pozorni na to, da smisel sporočila ni odvisen le od pošiljatelja, ampak ga ravno tako zgradi sprejemnik v procesu aktivnega razumevanja. Besedilo je samo razširjeno pojasnjevanje, učinkovito sporočilo pa postane šele, ko sprejemnik iz njega razbere ustrezen globlji pomen. Zato se mora tolmač/prevajalec, torej posredovalec, ozirati na oba, na pošiljatelja in sprejemnika (čeprav mora v različnih okoliščinah dajati prednost zdaj enemu zdaj drugemu). Najočitnejša oblika naklonjenosti sogovornikoma je, če se tolmač/prevajalec dosledno drži izvirnika.

Pravzaprav lahko trdimo, da tolmač/prevajalec ni dolžan ugotavljati, kaj je govorec/pisec mislil povedati, in ni odgovoren za to, kako ustrezen je prevod semantično ali stilistično (npr. kako si pošiljatelj prizadeva, da bi ga razumeli, in kako uspešen je v tem), prav tako

² Ko sem pripravljaj članek, sem dobil tole neformalno pisno pritožbo predsednika enega od srečanj (neki delegat je po vsakem stavku počakal, da je tolmačka za angleški jezik končala, ni pa vedel, da je tolmačka prevajala iz francoščine, saj izvirnega jezika ni znala):

»Mislim, da bi moral nekdo tolmački za angleški jezik reči, naj neha prevajati konsektivno, saj ambasador XY vedno čaka, dokler ne konča.«

Nemudoma sem mu poslal neuradno pismo:

»Tolmači svoje delo opravljajo strokovno. Sami si ne držejo praviti govornikom, kako naj ti govorijo, zato pa tudi ne dovolijo, da jim laiki govorijo, kako naj oni tolmačijo. Kadar je tolmač tiho, čaka, da bo govornik spet kaj smiselnega povedal. Tolmači namreč ne tolmačijo za govornika, temveč za občinstvo.«

ni odgovoren za to, kako si sprejemnik prizadeva, da bi razumel. Vendar to drži le do neke točke in v nekaterih okoliščinah, še posebej na začetku pogovora. Izurjen tolmač/prevajalec navadno lahko pomaga v obeh procesih, tako da lahko pošiljatelj svoj govor vse bolj prikraja sprejemnikovi jezikovni in kulturni sposobnosti, sprejemnik pa se vse bolj prilagaja pošiljatelju. Izkušen tolmač/prevajalec lahko to naredi na dva načina. Poskrbi, da se oba (ali pa vsaj bolj izobraženi od sobesednikov) zavesta razlik v svojih kulturah, znanju ali pričakovanjih, pa tudi možnih načinov, da jih presežeta, sam pa se potruži in po svojih močeh priredi tolmačenje.

Tolmačeva/prevajalčeva odgovornost je povezana z jezikom. Iz svojih izkušenj lahko povem, da večina govornikov (na mednarodnih srečanjih ali v pogovoru s socialnim delavcem) ne zna dobro izraziti svojih misli. Včasih jih ovira to, da morajo govoriti v tujem jeziku, včasih celo maternega jezika ne obvladajo dobro, najpogosteje pa preprosto nimajo retoričnih sposobnosti. S tem, ko se nezavedno posmehujejo vsem maksimam konverzacije, zmanjšujejo njen pomen, s čimer spodkopavajo sobesednikovo voljo, da bi sodeloval. Poudarjam besedo *nezavedno*, kajti če je tovrstno zasmehovanje *namerno*, ga mora tolmač v duhu lojalnosti kot takega tudi prevesti, sicer ni zvest formalni obliki diskurza, temveč nameri, ki je za njim, torej govorniku. Če je pošiljatelj v govoru namerno nejasen ali na primer dolgovezi, ker kaj prikriva ali se izmiška problemu – tolmač pa mora sporočilo prevesti enako nejasno in dolgovezno –, je nerodnost pri nejasnem ali dolgoveznem govoru le redkokdaj namerna, saj niti najbolj topoglav govornik noče, da bi bil videti kot bebec. Tolmač si lahko da duška in poskrbi, da govorčevo plehkost vsi opazijo, kar je navsezadnje njegova pravica do maščevanja (kot je prav militantno opisal Robinson, 1991³), vendar je njegova dolžnost tudi, da občinstvu, za katero prevaja, pomaga razumeti izvirno spo-

ročilo. Z drugimi besedami to pomeni: če tolmač nima pametnega razloga za to, da se retorično ne izkaže kot dober komunikator – maščevanje pa je včasih lahko eden od razlogov –, nima »pravice«, da *ne bi bil* tako dober, kot je le lahko.

Ker tolmač posreduje tudi med različnima kulturama, je njegova odgovornost vezana še na kulturo. Res je, da je medkulturni vidik tolmačenja na večini mednarodnih diplomatskih srečanj nekako nejasen, saj na njih iz praktičnih razlogov delegati ravnajo po enakih pravilih »konferenčne« kulture, razlike pa postanejo zelo opazne povsod drugod, še najbolj po mojem pri vseh načinih dialoga. Rad bi pojasnil, da na tem mestu kulturo pojmem v njenem najširšem pomenu: kot sistem navad, norm in pričakovanj, ki presejejo in uredijo izkušnje, s človekovim dožemanjem drugih ljudi in komunikacijskih situacij vred. Gledano iz tega zornega kota lahko povsem upravičeno govorimo o kulturi otrok/najstnikov/odraslih, ženski/moški kulturi, poklicni/družbeni/verski kulturi itd. Kot sem že poudaril, mora biti tolmač vedno pozoren na pomembne kulturne razlike in predhodno znanje, ki bi lahko oviralo uspešno komunikacijo, ter pomagati, kjer le lahko, da te težave premosti in odpravi. Z drugimi besedami: če tolmač nima pametnega razloga, da se pri vprašanju kulturnih razlik ne izkaže kot dober komunikator – in, ponovno, maščevanje je včasih lahko tak razlog –, nima »pravice«, da *ne bi bil tako dober, kot je le lahko*.⁴

³ Ironični prevajalec, ki je naveličan tega, da mora iz bedarij graditi pametne argumente in narediti za pisca to, kar bi moral ta narediti sam, bo zvest duhu besedila. Vendar tega ne bo počel zaradi fanatičnega spoštovanja načel, ampak zaradi izrazito prijetne oblike zlobe. Tu zvestoba postane žalitev za pisca, skromnost postane vrsta agresivnosti, pasivno nasilje, ki ga označuje aktivno odklanjanje tega, da bi izvajal nasilje nad besedilom (str. 173–174). Vse to velja tudi za tolmača ali kateragakoli drugega posredovalca.

Zaradi napačnega razumevanja tolmačenja kot čiste vaje v medjezikovnem prenosu številni tolmači ne razumejo, da morajo narediti vse, da čim dejavneje pomagajo sogovornikom, razen če ne obstajajo politični, pravni ali drugi ustrezni razlogi za nasprotno. Tu se lojalnost sogovornikoma napačno enači z zvestobo obliki (najsi bo na semantični, sintaktični ali leksikalni ravni). Nekdaj (na žalost ponekod še danes) je tolmač, ki se ni zavedal prave narave svojega dela in ni imel dovolj zaupanja v svojo jezikovno in družbeno sposobnost, v pošiljatelju ali stranki videl despota. Danes se strokovno usposobljen posredovalec nima bati drugega, kot da mu ne bo uspelo dobro opraviti dela v jezikovnem in kulturnem smislu oziroma da ne bo znal utemeljeno razložiti in braniti svojega izdelka. Res je, da mora biti na visokih ravneh tolmač večinoma brezpogojno zvest tistemu, ki ga plačuje, zaradi tovrstne lojalnosti pa lahko misli, da mora popolnoma slediti formalnim značilnostim (skupaj s semantično obliko⁵). Toda celo v tako skrajnih primerih njegova poklicna strokovnost ne bi smela biti vprašljiva ali zastavljena. Tu gre za dolgo in strmo pot samopotrjevanja, za poklicno, družbeno in osebno čast, pa tudi za ustrezno nagrajevanje.

⁴ Seveda se prav vsak posredovalec občasno znajde v položaju, ko svoje naloge ne more ustrezno opraviti. Tipičen primer za to je tolmačenje v tuj jezik za ljudi, katerih kultura mu je povsem tuja in neznana. Kaj lahko naredi takrat? Dela tako dobro, kot le lahko, pri tem pa upa, da bo dovolj dobro. Prav v takih primerih tolmač nima »pravice«, da ne bi bil tako dober, kot je le lahko.

⁵ Spomnimo se, da semantična vsebina stavka ni vsebina izgovorjenega: semantična vsebina stavka je semantična *oblika* smisla izgovorjenega. Kadar izgovorimo stavek 'Dežuje.', je njegova semantična vsebina nespremenljiva, pa naj bo želeni smisel (to je sporočilna vsebina semantične oblike) dobesedno 'dežuje' ali pa 'zapri vrata', 'ostaniva raje doma', 'greva v kino' ali pa 'nočem govoriti o tem'.

Poklicno bistvo tega prizadevanja je torej, da postavimo in sprejmemo resnično znanstvene norme. Kot sem že omenil, obstaja nesoglasje med nespremenljivimi normami pričakovanj, ki jih imajo laični uporabniki tolmačenja (in vseh drugih oblik posredovanja, s prevajanjem vred), in nenehno spreminjajočim se znanjem o pravilih, ki objektivno velja za komuniciranje (glej Chesterman, 1995). Tako kot pri vseh drugih poklicih morajo biti tudi pri poklicnih normah tolmačev upoštevana znanstvena dognanja o delovanju oziroma zakonitostih sporazumevanja. Nekako razumljivo in hkrati žalostno je, da se pol stoletja po rojstvu poklica medjezikovnega in medkulturalnega posredovalca (ne dela, ampak poklica) in nekaj let po prvih preučevanjih narave komunikacije večina tolmačev še ne zaveda njenega bistva. Hkrati pa si nalagajo – ali se vsaj trudijo, da bi si nalagali – komunikacijsko naivne norme. Zato moramo bitko najprej dobiti doma. Tolmač se mora truditi, da bi postal še bolj usposobljen, gibčen, vsestranski in učinkovit posredovalec med dvema jezikoma in kulturama. Za to pa niso dovolj le temeljita jezikovna izobrazba in usposobljenost (precej nad ravno, kakršno včasih dosežejo) ter poglobljeno splošno in tematsko znanje, ampak

je pogosto potrebno še več: podrobno razumevanje empiričnih pravil, ki veljajo za sporazumevanje na splošno, še posebej pa za posredovanje med jeziki in kulturami, in poleg tega sposobnost za ustrezno praktično izvajanje posredovanja. A za to ne zadostujejo intuicija, bistrost in izkušnje. Karkoli laik ali izkušen strokovnjak že misli ali reče, strokovno tolmačenje lahko temelji le na teoriji komuniciranja oziroma sporočanja (bodisi zavednega ali nezavednega, nasprotujočega si, naključnega, ad hoc ali kako drugače pomanjkljivega) in nobeno praktično delo ni možno brez dobre teoretične podlage. Zato mora postopkovno znanje temeljiti in se razviti iz trdnega pojasnjevalnega znanja. Upam, da je k dosegi tega cilja svoj delež prispeval tudi ta članek.

Viri

Andrew Chesterman: *From 'Is' to 'Ought': Laws, Norms and Strategies in Translation Studies*, Target 5:1 (1993).

Andrew Chesterman: *The Successful Translator*, Perspectives (1995).

Douglas Robinson: *The Translator's Turn*, John Hopkins University Press (1991).

Prevedla Maja Južnič - Sotlar

Novi člani DZTPS, sprejeti od novembra 1997 do julija 1998

Jožica Cerovšek (nemški jezik)
 Ksenija Davidovič (angleški jezik)
 Marko Domicelj (nemški jezik)
 Darja Flere (angleški jezik)
 Julijeta Gospodarič (nemški jezik)
 Simone Hofmann (nemški jezik)
 Aleksandra Hribar Košir (angleški jezik)
 Matjaž Juhart (angleški jezik)
 Liljana Kač (nemški jezik)
 Kristina Leskovec Redek (nemški jezik)
 Maja Meh (francoski jezik)
 Silviya Onušič (angleški jezik)
 Jana Oštir (angleški jezik)
 Roza Pergarac (angleški jezik)

Milka Petrovec Fuhrmann (nemški jezik)
 Milojka Popović (angleški in nemški jezik)
 Mirjam Dagmar Rodella (angleški jezik)
 Gabrijela Smuk (angleški jezik)
 Mojca Stijepič (angleški jezik)
 Mileva Šima (češki jezik)
 Jelka Štemberger (angleški, nemški, francoski in italijanski jezik)
 Dilva Štrakl (italijanski jezik)
 Jarmila Trdin (slovaški jezik)
 Nataša Vampelj (kitajski jezik)
 Di Vidmar (kitajski jezik)
 Nada Zajc (italijanski jezik)